

100 évvel ezelőtt hunyt el Feszty Árpád festőművész Körpanorámája nemzeti ereklye

Feszty Árpád Ógyallán született. A település Komárom és Ersekújvár között van félúton, ma Szlovákia térképén kell keresnünk. Tudni vélik, hogy a majdani festőművész elmagyarosodott gazdag német család sarja.

Középiskolai tanulmányait nem fejezte be, kamaszfővel beiratkozott a Münchener Akadémiára, mert festészetet akart tanulni. Első komolyabb műve az Alkonytáj című képe volt, amelyet 1875-ben a zsűri alkalmasnak talált a bécsi kiállításon való bemutatásra.

Gyulai Pállal és Ipolyi Arnoldddal kialakult kapcsolata révén kétévi bécsi ösztöndíjat kapott. Önmagát menedzselve igyekezett valamennyi tárlaton részt venni. Az 1880-as kiállítás egyik szenzációja volt Feszty Árpád Golgota című képe, amely méreteiben is felhívta magára a figyelmet.

1891-ben Párizsba utazott, amolyan magántanulmányi kirándulásra. Itt fogant meg benne a „körkép” gondolata, ugyanis látta a Detaille és Neuville francia képzőművészek által készített *Napóleoni csata* című körképet. A hazafelé úton kész tervet dolgozott ki, a bibliai özvívz témájának megfestését – gigászi arányú óceán, viharos égbolt, tajtékozó tenger – csodálatos merész terv! (A korabeli festők kedvenc témája a mitológia volt.)

A felesége rémülten hallgatta az elképzelést, azonnal ellenezte, mondván, hogy ez megvalósíthatatlan örület. Feszty Árpád ekkor apósához, Jókai Mórhoz fordult, akinek bölcs tanácsait mindig megfogadta. Az író t lelkesítette az ambiciózus ötlet. Kis töprengés után azt javasolta vejének, hogy vessen el a témát, és egy történelmi esemény megfestését ajánlotta: a magyarok bejövételét, a honfoglalást. Feszty örömmel fogadta Jókai javaslatát, annál is inkább, mert az ország femállása ezredik évfordulójának megünneplésére készült, így a gazdag nemesek és az állam támogatására is számíthatott.

A Fővárosi Tanács segítőkész volt, és rögtön területet is biztosított a kép számára a Városliget szélén. Az épület, a Rotunda kivitelezését Feszty Gyulaműépítész, a festőművész bátyja vállalta.

A történelmi hitelességet figyelembe véve Feszty Árpád Kis-Ázsiából hozatott képeket, hogy tanulmányozhassa a nomád viseletet, a harci eszközöket. Elutazott Munkács környékére, a Vereckei-hágóhoz, hónapokig búvárkodott a munkácsi könyvtárban, majd a volói völgyben építtetett egy magas kilátót nyolc ablakkal, és onnan festette három festőművész barátja – Mednyánszky László, Spányi Béla és Újvári Ignác – segítségével a háttért biztosító különböző tájakat.

A millenniumi ünnepség határideje sürgette a festőket, a munkára szűk két év maradt. Az épület időre elkészült, a 120 méter hosszú és 8 méter széles festővászon is megérkezett Belgiumból. A Feszty által már elkészített vázlat alapján ők hárman, valamint az általuk felkért festőművészbárátok – Olgvai Ferenc, Pállya Celesztin, Vágó Pál, Barys Adolf, Ziegler Károly és Mihalik Dániel – hozzáfogtak a monumentális alkotáshoz.

A mű szellemi atyja és a munka irányítója Feszty volt, aki Árpád fejedelem alakjában saját magát is megörökítette. A művészgarda az idő sürgetése miatt két váltásban, úgymond éjt nappallá téve dolgozott az emeletes festőállványokon, amelyeket síneken mozgattak. Az író- és művészbárátok anekdotákat meséltek, énekeltek, sőt, a híres Dankó Pista és Lányi Géza primások zenekarral szórakoztatták a festőket, így segítették a megfeszített munkát. De még így is több havi késéssel, halasztást kérve készült el a műalkotás. A Vasárnapi Újság 1894. évi 19. számában megjelent a *Honfoglalás* című Feszty-körkép ismertetése. A cikkből megtudjuk, hogy a kép hossza 115 méter, szélessége az aljzatokkal együtt 15 méter, területe 1725 négyzetméter, és elkészítése közben nem kevesebb, mint 10 mázsa olajfestéket használtak fel.

A körképet 1894. május 13-án adták át a látogatóknak. Az alkotásnak óriási sikere volt, többszáz ezer néző tekintette meg. Pár év múlva azonban a Rotundát lebontották, mert a Fővárosi Tanács határozata alapján 1906-ra ezen a helyen építették fel a Szépművészeti Múzeumot. A műalkotást ezután Londonban állították ki. Pár év múlva

visszahozták Budapestre, és a Városliget egy másik pontján lehetett megtekinteni, immár a széles néptömegek által is megfizethető belépti díj ellenében. A diorámának a sors továbbra sem kedvezett, mert 1944-ben, a II. világháború idején bombatalálat érte és nagyon megrongálódott. Összecsomagolva előbb a Bazilika pincéjébe, majd a Műegyetem könyvtárába, végül a Műcsarnok raktárába került.

Az idők folyamán a kép állapota tovább romlott. Hatalmas érzelmi és ideológiai vita után eldőlt, hogy restaurálják, de a kiállítás végleges színhelyének kijelölését újabb vita előzte meg. Végül Ópusztaszerre, a hét magyar törzs – Tarján, Jenő, Kéri, Keszi, Nyék, Megyer és Kürt-Gyarmat – vezérei által kötött vérszerződés emlékhelyére, az Ópusztaszeri Nemzeti Emlékparkba került. Előbb azonban a panoráma helyreállítására kiírt pályázat nyertese, egy lengyel restaurátorcsoport vette gondozásba az alkotást, akik bizonyították európai híré szakmai rátermettségüket. Ez a feladat nagy kihívás volt számukra: meg kellett menteniük a bombazilánkoktól sérült, évtizedeken át kallódott, a mikroorganizmusok által félig felfalt diorámát. A lengyel szakemberek 1991-től 1995 nyaráig, az ünnepélyes átadásig gigászi munkát végeztek.

Annak idején nekem is volt szerencsém látni a Feszty-körképet, és mondhatom, felejthetetlen élmény volt. Ópusztaszeren lenni, megtekinteni az őseink bejövételéről készült alkotást, érezni a messze évszázadok óta szunnyadó, génjeinkben bizsergő, de mégis jelenlevő ősvallót – azt az állapotot semmivel nem lehet összehasonlítani! Az emlékpark, amely állandóan bővül, híven őrzi a magyarság ezeréves múltját, hagyományait, kultúráját. Ópusztaszer, a Feszty-körkép zarándokhely lett azok számára, akiket valóban érdekel népünk történelme.

A maradandót alkotott Feszty Árpád festőművész 1914. június 1-jén hunyt el. Emlékezzünk rá kegyelettel.

**Harsányi Ferenc,
a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi
Sándor Egyesületének tagja,
Beregszász**

